

Put ka pravdi

IZAZOVI BORBE PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA

TRGOVINA LJUDIMA

Vučko Mirčić *Istražni sudija Posebnog odeljenja Okružnog suda u Beogradu*

U toku je glavni pretres protiv jedne kriminalne grupe, dok se istraga vodi protiv 19 okrivljenih, svrstanih u više kriminalnih grupa. Nakon saslušanja, u zemlje porekla vraćeno je 26 lica žrtava trgovine ljudima

Naše krivično zakonodavstvo, posebno iz oblasti organizovanog kriminala, poslednjih godina je dosta novelirano. Prilično je usaglašeno sa Konvencijom UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala sa dopunskim protokolima, Konvencijama Saveta Evrope (o pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima i dr.) i drugim međunarodnim propisima.

Noveliranje je bilo osnov za formiranje organa za borbu protiv organizovanog kriminala: Posebnog odeljenja Okružnog suda u Beogradu i Specijalnog tužilaštva, dok je ranije formirana Uprava za borbu protiv organizovanog kriminala MUP-a Srbije, tzv. UBPOK-a.

Za kratko vreme, nešto više od dve godine, od osnivanja ovih organa, otkriveno je i procesuirano više organizovanih kriminalnih grupa, okrivljenih za različita krivična dela. Optuženo je 288 lica. Prvostepena presuda je doneta u odnosu na 117 lica. Sada se vode postupci, u fazi glavnog pretresa protiv 171 lice, dok se istraga vodi protiv 68 lica.

Posebnu pažnju smo posvetili transnacionalnom organizovanom kriminalu. Naša zemlja je sa ekonomskog stanovišta u tranziciji, ali je zbog geografskog položaja tranzitna. Stoga je, mada ne u potpunosti, tranzitna i za međunarodni organizovani kriminal. To je posebno izraženo u izvršenju krivičnog dela trgovine ljudima. Naime, prema žrtvama ove trgovine, zemlje mogu biti zemlje porekla, tranzita i odredišta, tako da je naša zemlja uglavnom zemlja tranzita.

Samo tokom ove godine, zahvaljujući izuzetnom angažovanju i saradnji istražnih sudija Posebnog odeljenja, Specijalnog tužilaštva i UBPOK-a, otkrivena su tri velika «kanala» trgovine ljudima. Zemlje porekla su zemlje Dalekog i Srednjeg istoka (Kina, Indija, Šri Lanka), zatim Ukrajina, Moldavija itd. Putevi transporta su različiti, pomorski, koji su trajali i po 30 dana, do Albanije, zatim preko AP KiM-a, preko našeg područja prema zemljama Zapadne Evrope kao odredišta. Drugi «kanal» je bio do Rumunije, zatim preko našeg područja, a treći, iz pravca Ukrajine prema Beogradu i dalje prema Zapadnoj Evropi. U vezi toga, u toku je jedan glavni pretres protiv jedne kriminalne grupe, dok se istraga vodi protiv 19 okrivljenih, svrstanih u više kriminalnih grupa. Nakon saslušanja, u zemlje porekla vraćeno je 26 lica žrtava trgovine ljudima.

Prema raspoloživim podacima, oštećeni u svojim zemljama žive u teškim materijalnim uslovima sa prosečnim mesečnim, porodičnim, primanjima do 100 dolara. Organizatorima trgovine su predavali iznose od po 10-15.000 dolara za put u «obećanu zemlju». Novac su sakupljali od rodbine sa obavezom da ga vrate u određenom roku. Organizatori i članovi kriminalnih grupa taj novac su delili po nepisanim pravilima, ali čvrstim usmenim dogovorima. Jedno od složenih pitanja, jeste mogućnost i način obeštećenja žrtava trgovine.

S druge strane, struktura organizatora i članova kriminalnih grupa, kao i način međusobnog upoznavanja su različiti. Neki od organizatora su se ranije bavili legalnim poslovima u zemljama tranzita i odredišta. Na taj način su prikupili saznanja o mogućnostima ilegalnog prelaska državnih granica i drugih podataka, a upoznali su pojedince, koji će učestvovati u lancu trgovine ljudima, razmenili su brojeve telefona preko kojih su kasnije ostvarivali komunikacije. Ovo su samo neke interesantne napomene vezane za oštećene i okrivljene.

Kriminalne grupe su otkrivene, kao što smo naveli zahvaljujući angažovanju i saradnji nadležnih organa, ali i zahvaljujući novim istražnim tehnikama. Međutim, sadašnje iskustvo govori da nisu iskorišćene sve mogućnosti koje predviđa navedena Konvencija Ujedinjenih Nacija, pogotovo kada se radi o međudržavnoj saradnji. Navešćemo nekoliko primera.

Za kratko vreme, nešto više od dve godine, od osnivanja ovih organa, otkriveno je i procesuirano više organizovanih kriminalnih grupa, okrivljenih za različita krivična dela. Optuženo je 288 lica. Prvostepena presuda je doneta u odnosu na 117 lica. Sada se vode postupci, u fazi glavnog pretresa protiv 171 lice, dok se istraga vodi protiv 68 lica.

Konvencija predviđa mogućnost formiranja zajedničkih istražnih organa. To može da se uradi bilatelarnim ili multilateralim sporazumima ili aranžmanima. U nedostatku tako zaključenih akata, mogu da se vode

zajedničke istrage na osnovu dogovora. To je izuzetno važno, ali je, za sada, neiskorišćeno. Kolika je važnost govori jednostavan podatak da su članovi kriminalnih organizacija lica iz zemalja porekla, tranzita i odredišta. Stoga je logično i celishodno da se vode takve zajedničke istrage, kako bi se koristili isti dokazi i svi članovi organizovanih kriminalnih grupa bili privedeni pravdi. Bez takvih istraga i druge saradnje, postoji bojazan da organizatori kriminalnih grupa ostanu neotkriveni i nekažnjeni u svojim zemljama, zemljama porekla.

Drugo, u nedostatku zajedničkih istraga, dostavljanje informacija između zemalja porekla, tranzita i odredišta i njihova razmena, kao i razmena dokaza, mora biti jednostavnija i brža, jer kao što za transnacionalni organizovani kriminal državne granice nisu baš veliki problem, ne bi trebalo da one budu problem za efikasnije dokazivanje i vođenje krivičnih postupaka.

U vezi sa iznetim, treće, ne manje važno, jeste tehnička opremljenost organa za borbu protiv ove vrste kriminala. Posebno odeljenje je dobro opremljeno tako da su stvoreni uslovi za brže vođenje postupaka, a postoji mogućnost saslušanja putem video konferencijske veze itd. Na žalost, nisu tako opremljeni organi iz drugih država.

Jedan od problema su i finansijska sredstva, jer je vođenje ovakvih postupaka prilično skupo. Javlja se dodatni troškovi za tumače, veštake, dostavu dokaza, putovanja službenih lica itd.

Problema koji se javljaju u praksi ima i oni mogu da se prevaziđu ili umanje efikasnom i dobrom međudržavnom saradnjom u borbi protiv ove vrste kriminala.